

De speeltrommel in de Hippolytuskerk in Middelstum na de restauratie.

Boek over speeltrommel, klok en carillon van de Hippolytuskerk

HERMAN SANDMAN

MIDDELSTUM In de Hippolytuskerk in Middelstum hangt een bijzonder carillon. Gegoten door de beroemde François Hemony. Henk Veldman schreef er een boek over.

Maar de uitgave *Betoverende klanken – Hemonycarillon, speeltrommel en luidklok van Middelstum*, die vandaag gepresenteerd wordt, gaat over meer. De auteur beschrijft tevens het uurwerk uit 1561, de speeltrommel genoemd, alsmede de nog oudere luidklok.

Het boek van Veldman, de vaste beiaardier van Middelstum, is het tweede deeltje uit de reeks *Uurwerken en luidklokken* van Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). Het eerste exemplaar is voor Piet Kooi. Hij is de redder van het oude uur-

werk dat nu weer in de toren van de Hippolytuskerk is te bewonderen.

Te lezen is onder meer hoe het kwam dat het kleine dorp Middelstum in 1662 zo'n prachtig carillon kreeg. Maar even bijzonder is de speeltrommel, een metalen mechaniek dat automatisch de klokken bespeelt. Die werd in 1857 geïnstalleerd en is de enige die door Van Oeckelen, de bekende Groningse orgelbouwer, werd gemaakt.

Tot de restauratie in 2016 heeft de speeltrommel nooit goed gefunctioneerd. De afstand tussen speeltrommel en aansturing was vrij groot en de verbindingsdraden derhalve lang. Daardoor ontstonden onregelmatigheden in het spel.

Na de 76.000 euro kostende opknapping wordt het carillon niet meer met verbindingsdraden aangestuurd, maar met elektromagne-

ten. Marten Lenstra, penningmeester en webmaster van de Commissie Hemonybeiaard Middelstum, vertelt erover in het boek.

De Hippolytuskerk is een vijftiende-eeuwse, bakstenen kruiskerk in laatgotische stijl. Het godshuis is sinds 2014 eigendom van de SOGK. Mede door het carillon en de speeltrommel is de kerk van grote waarde voor het Groningse cultureel erfgoed.

Stichting Oude Groninger Kerken gaf Blue Shield Nederland daarom vorig jaar opdracht de kerk als eerste van onder tot boven en van binnen en buiten te scannen. Veel monumentale kerken hebben aardbevingsschade. De scans van het godshuis in Middelstum werden verwerkt tot een 3D-presentatie met 360 gradenfoto's en 3D-modellen van de details. Die kan worden gebruikt bij restauratie.